

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΑΠΛΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΑΝΑΛΩΜΑΣΙΝ

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ Δ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἡγεμών ἐστὶν ἐπὶ τὸ ὄρ-
θόν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθῆς καὶ ἐπι-
στήμη. ΠΛΑΤΩΝ.

ΤΟΜΟΣ Α΄. — ΤΕΥΧΟΣ Α΄. ΚΑΙ Β΄.

ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΣ

Διευθυνομένου ὑπὸ Σ. Οἰκονόμου.

—
1874.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1874.

ΤΕΥΧΟΣ Δ΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΩΝ

—
Α΄.

Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν Ἀθηναίων τὸ κύριον τῆς πολιτείας¹ ἦτο ὁ δῆμος, ἦτοι πάντες οἱ ἔχοντες δικαίωμα πολίτου Ἀθηναῖοι, οἵτινες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν. Ἐπεὶ δὲ ὅμως ἦτο ἀδύνατον αὐτὸς ὁ δῆμος ἐν σώματι νὰ διοικῇ τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, ἐξέλεγε ἰδίας ἀρχάς, εἰς ἃς ἀνετίθει ὠρισμένα καθήκοντα, καὶ παρ' ὧν ἐζήτει λόγον.

¹ Ἀριστοτ. πολιτ. 3, 5, 1.

καὶ εὐθύνας τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν¹. Ἴνα δὲ πλείονες μετέ-
χωσι τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας καὶ ἵνα μὴ
οἱ ἐκλεγόμενοι ἄρχοντες διὰ τῆς παρατάσεως τῆς ἐξουσίας αὐ-
τῶν ἀποβαίνωσι τυραννικοί, οὐ μόνον ἄπασαι αἱ ἀρχαὶ ἦσαν ἐνιαύ-
σiai καὶ περιορισμέναι εἰς στενὸν κύκλον ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ
ῥητῶς ὄριζεν ὁ νόμος οὔτε δις τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τὸν αὐτὸν ἄν-
δρα, οὔτε δύο ἀρχὰς ἄρξαι τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ².

Τῶν ἀρχῶν τούτων διάφορα ἦσαν σωματεῖά τινα, εἰς τὰ ὅποια
ἀνετίθει ὁ δῆμος ὑψηλότερα καὶ σπουδαιότερα τῆς πολιτείας
ἔργα. Τοιαῦτα ἦσαν ἡ βουλὴ καὶ τὰ δικαστήρια, ἅτινα ἀρχαὶ
μὲν καὶ αὐτὰ καταχρηστικῶς ἐκαλοῦντο³, διέφερον ὅμως τῶν
ἄλλων ἀρχῶν οὐ μόνον διότι τὰ μέλη, ἐξ ὧν συνίσταντο, ἦσαν
πολλά, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ αὐτὰ ἠδύναντο πολλάκις νὰ ἐκλε-
χθῶσιν εἰς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα, ὡς τοῦτο ῥητῶς μνημονεύεται περὶ
τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος⁴.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον πρῶτος ὁ Σόλων δευτέραν προσκατέ-
νειμε βουλὴν, ἀπὸ φυλῆς ἐκάστης, τεττάρων οὐσῶν, ἑκατὸν ἄν-
δρας ἐπιλεξάμενος, οὗς προβουλεύειν ἔταξε τοῦ δήμου καὶ μηδὲν
εἶαν ἀπροβουλεύτοιν εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεισθαι⁵. ὅτε ὅμως ὁ Κλει-
σθένης ἐπεκτείνας τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου καὶ εἰς μετοίκους
καὶ ἀπελευθέρους δούλους⁶ ἠύξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν ἀπὸ
τεσσάρων εἰς δέκα, συνεπηύξησε καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν
ἀπὸ τετρακοσίων εἰς πεντακοσίους, ἐκλεγομένων ἑκατὸν ἐξ ἐκά-
στης φυλῆς. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ Σόλωνος δὲν εἶαι βέβαιον ἂν

1 Τὰς χειροτονητὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐπιστάτας τῶν δημοσίων ἔργων καὶ πάν-
τας, ὅσοι διαχειρίζουσι τι τῶν τῆς πόλεως πλέον ἢ τριάκοντα ἡμέρας καὶ ὅσοι
λαμβάνουσιν ἡγεμονίας δικαστηρίων, ἄρχειν δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ
καὶ λόγον καὶ εὐθύνας ἐγγράφειν πρὸς τὸν γραμματέα καὶ τοὺς λογιστὰς Δίσχιν.
κατὰ Κτησιφ. 4.

2 Δημ. κατὰ Τιμοκρ. § 150.

3 Ἐν. Ἀθην. πολιτ. 1, 3. πρὸς καὶ Πλάτ. νόμ. 6, σ. 768, C. ἐνθα λέγεται
«περὶ δικαστήρια ἃ δὴ φαιμεν οὐδ' ὡς ἀρχὰς οὐθ' ὡς μὴ ῥάδιον εἰπόντα ἀναμ-
φισθητήτως εἰρηκέναι». Πρὸς. Ἀριστοτ. πολιτ. 3, 1, 4. 5. καὶ 6. 12.

4 Δημ. κατὰ Μηδ. § 114 καὶ Δίσχιν. περὶ τῆς παραπρεσβ. § 17.

5 Πλούτ. Σόλ. 19.

6 Ἀριστοτ. πολιτ. 3, 2, 10.

διὰ κλήρου ἤγουν ἀπὸ κυάμου ἐξελέγοντο οἱ βουλευταί, ἀπὸ τοῦ Κλεισθένους ὅμως ἦτο σύνηθες τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐκλογῆς. Ἐγίνετο δὲ οὕτως· ἐτίθεντο δύο κάλπαι, περιέχουσαι ἡ μὲν λευκοὺς καὶ μέλανας κυάμους, ἡ δὲ πινακίδια, ἐφ' ὧν ἦσαν γεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν ζητούντων τὴν ἀρχὴν· γενομένης δὲ συγχρόνως τῆς κληρώσεως ἐξήγετο ἐκ τῆς πρώτης εἰς κύαμος καὶ ἐκ τῆς ἐτέρας ἐν πινακίδιον, ἂν δὲ ὁ κύαμος ἦτο λευκός, ἐλάμβανε τὴν ἀρχὴν ὁ ἐπὶ τοῦ πινακιδίου σημειούμενος

Κατ' ἀρχὰς ἐξελέγοντο βουλευταὶ μόνον ἐκ τῶν τριῶν ἀνωτέρων τῆς πολιτείας τάξεων, ἤγουν τῶν πεντακοσιομεδίμων, τῶν ἱππέων καὶ ζευγυτῶν, ὅτε ὅμως ὁ Ἀριστείδης κατέστησε τὰς ἀρχάς, ὀλίγων ἐξαιρουμένων, προσιτὰς εἰς πάσας τὰς τάξεις τῶν πολιτῶν, ἠδύναντο πάντες οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἐκλεχθῶσι βουλευταί, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ αὐτῶν τῶν θητῶν, ἥρκει μόνον νὰ ἦσαν ἐπίτιμοι, ἤγουν νὰ μὴ ἦσαν ἐστερημένοι τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, καὶ νὰ εἶχον τὴν νόμιμον ἡλικίαν τῶν τριάκοντα ἐτῶν¹. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους, ὅτε πιθανῶς κατὰ πρῶτον ἤρξατο ἡ μισθοφορία τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ τῶν δικαστηρίων, ἐμισθοφόρου καὶ οἱ βουλευταί, λαμβάνοντες μίαν δραχμὴν τὴν ἡμέραν². ὁ μισθὸς δὲ οὗτος κατέστησε περισπουδάζτους καὶ ἐπιζήλους τὰς βουλευτικὰς θέσεις παρὰ τοῖς πτωχοῖς Ἀθηναίοις, οἵτινες πρότερον διὰ τὸ ἄμισθον ἀπεῖχον αὐτῶν³. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἐπὶ τινα χρόνον ἐμετριάσθη τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ συνεστάθη εἶδος ὀλιγαρχίας, καταργηθείσης γενικῶς τῆς μισθοφορίας, ἔπαυσε καὶ ὁ μισθὸς τῶν βουλευτῶν, μετὰ ταῦτα ὅμως, ἀγνωστον ἀκριβῶς κατὰ τίνα ἐποχὴν, πάλιν ἀνενεώθη.

Τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ διήρκουν μόνον ἐπὶ ἓν ἔτος, ὁ αὐτὸς ὅμως βουλευτῆς ἠδύνατο πολλάκις καὶ κατὰ σειρὰν νὰ ἐκλεχθῆ εἰς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα, ὡς εἵπομεν, οὐχὶ ἡμῶς καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί. Κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ἐξελέγοντο

1 Ξεν. ἀπομν. 1, 2, 35.

2 Ἡσύχ. ἐν λέξ. «βουλῆς λαχεῖν».

3 Ξενοφ. Ἀθην. πολιτ. 1, 3.

δύο βουλευταὶ δι' ἐκάστην θέσιν, ὧν ὁ εἷς ἐπιλαχὼν¹ ἦτο ἀνά-
 πληρωματικός, ἀναπληρῶν τὸν πρῶτον ὅτε εἰς τοῦτον ἀπηγορεύετο
 ἢ εἰς τὴν βουλὴν εἴσοδος κατὰ τὴν τῶν ἐκλογῶν ἐξέλεγχιν. Αὕτη
 δέ, ἣτις δοκιμασία καλεῖται, ἐγίνετο ὑπὸ τῆς παλαιᾶς βουλῆς,
 οὐδενὸς κωλυομένου ν' ἀμφισβητήσῃ πρὸ αὐτῆς τὸ κῦρος τῆς ἐκ-
 λογῆς τοῦ παρανόμως ἐκλεγομένου, ὅστις, ἂν αἰ κατ' αὐτοῦ κατη-
 γορίκι ἦσαν βάσιμοι, ἀπεκλείετο τῆς βουλῆς. Οἱ κυριώτεροι λόγοι
 τῆς ἀποδοκιμασίας ἦσαν οἱ αὐτοί, οἵτινες προὔτεινοντο καὶ κατὰ
 τὴν δοκιμασίαν τῶν λοιπῶν ἀρχῶν· δηλονότι ὁ ἐκλεγόμενος εἰς
 ἀρχὴν τινα ὤφειλε νὰ ἦναι γνήσιος Ἀθηναῖος καὶ νὰ ἔχῃ βίον
 ἀμεμπτον καὶ ἡλικίαν οὐχὶ κατωτέραν τῶν τριάκοντα ἐτῶν, νὰ
 μὴ χρεωστῇ εἰς τὴν πολιτείαν χρήματα, καὶ, ἂν ἤρξεν ἀρχὴν τινα,
 νὰ ἔχῃ δεδομένον λόγον τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς· ἔτι δὲ ὤφειλε
 νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα, ὅτι
 ἐν πολέμῳ ὑπῆρξεν ἀνδρεῖος, καὶ οὐχὶ ρίψασπις, ὅτι δὲν εἶχε πολι-
 τικὰ φρονήματα ἐναντία τῶν καθεστώτων. Παρὰ τῶν ἐκλεγομέ-
 νων ὅμως εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀπητοῦντο καὶ ἄλλα προσόντα καὶ
 ἠθικαὶ καὶ ὑλικάι ἀσφάλειαί. Οἱ ἐννέα ἀρχοντες καὶ οἱ ἱερεῖς ἐδο-
 κιμάζοντο ἂν ἦσαν τέλειοι τὸ σῶμα, καὶ ἂν μὴ ἀπεδεικνύοντο
 τοιοῦτοι, ἐκωλύοντο ν' ἀναλάβωσι τὰ ἀξιώματα αὐτῶν. Κατὰ τινὰ
 μαρτυρίαν τοῦ Πολυδεύκου, ἣτις φαίνεται ὅτι πηγάζει ἐξ αὐτοῦ
 τοῦ Ἀριστοτέλους², φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς οἱ ἐννέα ἀρχοντες
 ὤφειλον κατὰ τὴν δοκιμασίαν αὐτῶν ν' ἀποδείξωσιν ὅτι πρὸς
 πατρός καὶ μητρός ἦσαν γνήσιοι ἀστοὶ Ἀθηναῖοι μέχρι τρίτου
 βαθμοῦ, μετέπειτα ὅμως κατηργήθη τὸ τοιοῦτον, διότι καὶ οἱ υἱοὶ
 νέων πολιτῶν δὲν ἐκωλύοντο τῆς ἀρχῆς ταύτης³. οἱ αὐτοὶ ὤφει-
 λον νὰ βεβαιώσωσιν εἰς τίνα δῆμον ἀνήκουσιν, ἂν ἐλάτρευον τὸν
 Δία τὸν ἐρκεῖον καὶ τὸν πατῶρον Ἀπόλλωνα⁴, ἂν ἐξεπλήρωσαν
 τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα αὐτῶν, ἂν ἐξετέλεσαν τὰς νομίμους
 στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, ἂν εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην περιουσίαν,

1 Ἄρποκρατ. ἐν λέξ. ἐπιλαχῶν.

2 Πολυδ. θεσμοθετῶν ἀνάκρισις 8, 85.

3 Δημοσθ. κατὰ Νεαίρας σ. 1376 καὶ 1380.

4 Δημοσθ. πρὸς Εὐδουλ. σ. 1319.

καὶ ἂν ἐξ αὐτῆς ἐδαπάνησαν εἰς τὰς ἀπαιτούμενας λειτουργίας· ταῦτα δὲ πάντα προὔτεινοντο εἰς αὐτοὺς πρὸ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, ἧτις ὤφειλε καὶ ἦτο ὑπόχρεως συμφώνως πρὸς τὸν ὄρκον, ὃν ἔδιδε, νὰ ἐξετάζῃ καὶ τὰ ἐλάχιστα τὰ καθαπτόμενα τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Παρὰ τῶν στρατηγῶν ἀπητεῖτο νὰ ζῶσιν ἐν νομίμῳ γάμῳ καὶ νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν ἐν τῇ Ἀττικῇ¹· παρὰ δὲ τῶν μελλόντων νὰ ἀναλάβωσι διαχείρισιν δημοσίων χρημάτων ἐζητεῖτο ὡς ἐνέχυρον χρηματικῆ ἀσφάλεια ἢ ἀξιοχρεως ἐγγυητής. Οἱ ἀποδοκιμαζόμενοι ἐδικαιοῦντο νὰ κάμωσιν ἔφεσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἐν οἷς πρὸ τῶν θεσμοθετῶν συνεζητεῖτο ἡ ὑπόθεσις ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη δίκη· ἀλλὰ καὶ ὁ βουλόμενος δὲν ἐκωλύετο νὰ προτείνῃ τὴν τοιαύτην ἔφεσιν τῆς δοκιμασίας, ὡς ἂν ἐνόμιζεν ὅτι ἡ βουλή ἐχαρίσθη εἰς τὸν δοκιμαζόμενον· τοῦτο δὲ κλεῖται «δοκιμασίαν ἐπαγγέλλειν»². Ἄν δὲ ὁ κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἐξεταζόμενος ἄρχων ἀπεδεικνύετο ἀνάξιος τῆς θέσεως αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐκωλύετο ν' ἀναλάβῃ τὸ ἀξίωμα, εἰς δὲ ἦν ἐκλελεγμένος, ἀλλὰ καὶ ἐτιμωρεῖτο, ἂν αἱ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι ἦσαν σπουδαῖαι.

Ὁ δοκιμασθεὶς βουλευτῆς εἰσερχόμενος εἰς τὴν βουλὴν ὤμνυε τὸν βουλευτικὸν ὄρκον, ὅστις, ἴδιος ὢν, ἀνεφέρετο εἰς τὰ διάφορα καθήκοντα τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Ἐκ διαφόρων ἀρχαίων μαρτυριῶν μανθάνομεν ὅτι ἕκαστος βουλευτῆς ὤμνυε «κατὰ τοὺς νόμους βουλευεῖν»³ καὶ μηδένα μῆτε ἐξελαῖν μῆτε δήσειν μῆτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον⁴ καὶ καθεδεῖσθαι ἐν τῷ γράμματι ᾧ ἂν λάχῃσι⁵, ἧτοι νὰ βουλευῆται ἕκαστος ἐν τῷ τμήματι, εἰς δὲ διὰ κλήρου ἤθελε ταχθῆ. Μεῖζον τεμάχιον τοῦ ὄρκου τούτου διέσωσεν ἡμῖν ὁ Δημοσθένης⁶, ἔχον οὕτως· οὐδὲ δήσω Ἀθηναίων οὐδένα, ὃς ἂν ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστῇ τὸ αὐτὸ τέλος τελοῦντας· πλὴν εἴαν τις ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου

1 Δείναρχ. κατὰ Δημοσθ. σ. 51.

2 Πολυδ. 8, 44.

3 Ξεν. ἀπομν. 1, 1, 18.

4 Ἄνδοκ. κατὰ Ἀλκιβιάδου σ. 112, 5.

5 Σχόλ. πλούτ. Ἄριστ. 972.

6 Κατὰ Τιμοκράτ. § 144.

συνίων ἀλῶ, ἢ τέλος τι πριάμενος ἢ ἐγγυησάμενος ἢ ἐκλέγων μὴ καταβάλλῃ. Οἱ βουλευταὶ κατὰ τὰς συνεδρίας ἔφερον ἐπὶ κεφαλῆς ὡς γνώρισμα τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν στέφανον ἐκ μύρτου, ἐν δὲ ταῖς δημοσίαις συναθροίσεσι καὶ τελεταῖς καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ εἶχον ἰδίαν τιμητικὴν θέσιν· ἦσαν δὲ καὶ ἀπηλλαγμένοι τῶν στρατειῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς βουλευτικῆς αὐτῶν ἐξουσίας. Ἄν βουλευτὴς τις περιέπιπτεν εἰς ἔγκλημά τι, ἢ βουλή ἀπέβαλλεν αὐτὸν τοῦ βουλευτηρίου διὰ ψηφοφορίας γινομένης διὰ φύλλων ἐλαίας· ἢ τοιαύτη δὲ ἀποβολὴ ἐκαλεῖτο ἐκφυλλοφορία¹. ὁ δὲ ἀποβαλλόμενος, ἂν μετὰ ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἀπεδεικνύετο ἀθῶος, εἰσήγετο πάλιν εἰς τὴν βουλήν, ἂν δὲ ἐξηλέγχετο ἔνοχος, παρέπέμπετο εἰς τὰ δικαστήρια πρὸς τιμωρίαν. Ἡ βουλή μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ὄφειλε νὰ δώσῃ λόγον καὶ εὐθύνας τῶν πράξεων αὐτῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου· τοῦτο δὲ ῥητῶς μνημονεύει ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνης λέγων ὅτι τὴν βουλήν τῶν πεντακοσίων ὑπεύθυνον πεποίηκεν ὁ νομοθέτης². ἢ τοιαύτη ὁμως εὐθύνη δὲν πρέπει νὰ νομισθῆ αὐστηρὰ οὐδὲ ὁμοίᾳ τῇ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν· διότι τοῦτο μόνον εἶναι γνωστὸν ὅτι, ἂν βουλή τις κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξουσίας αὐτῆς μὴ ἐπολιτεύετο καλῶς ἤγουν ἂν μὴ ἐφρόντιζε περὶ δημοσίων ἔργων ὡς λ.χ. περὶ ναυπηγήσεως νέων τριήρων, τότε ὁ δήμος, ἀποδοκιμάζων τὴν διαγωγὴν αὐτῆς, ἤρνεῖτο τὴν συνήθη δωρεάν, ἤγουν τὸν χρυσοῦν στέφανον, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦλάχιστον τοῦ Δημοσθένους ἐψήφισεν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἀνετίθει ἐν τινὶ ναῶ ὡς δεῖγμα τῆς εὐαρεσκείας αὐτοῦ³.

Β΄.

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ.

Κύριον ἔργον τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἦτο τὸ προβουλεύειν περὶ τῶν μελλόντων νὰ ψηφισθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας

1 Αἰσχίν. κατὰ Τιμάρχου 45. Ἔτ. Μέγ.

2 Αἰσχίν. κατὰ Κτησιφ. σ. 412.

3 Δημοσθ. κατὰ Ἀνδροτ. σ. 595. 596.

τοῦ δήμου, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτῆς ἐκκλοῦντο προβουλευματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νόμος ἐκέλευεν ἐπέτεια τὰ τῆς βουλῆς εἶναι ψήφισματα,¹ τὰ προβουλευματα ταῦτα, ἂν μὴ προὔλαμβανεν ἡ βουλή κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἀρχῆς αὐτῆς νὰ προτείνῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς συζήτησιν καὶ ἐπιψήφισιν, ἦσαν ἄκυρα, ἢ δὲ νέα βουλή, προτεινομένων εἰς αὐτὴν τῶν αὐτῶν πραγμάτων, προσέβαινε εἰς τὴν ἐκδοσιν νέων προβουλευμάτων. Ὅτε ὁμῶς ὁ δῆμος τῶν Ἀθηνῶν κατὰδημαγωγούμενος ὑπὸ τῶν ῥητόρων κατέστη αὐθαίρετος, κύριον ἑαυτὸν πάντων νομίζων, ἔθος ἐκράτησεν ἀπροβούλευτον ψήφισμα εἰσάγεσθαι ἐν τῷ δήμῳ².

Πλὴν τῆς βουλευτικῆς εἶχεν ἡ βουλή καὶ διοικητικὴν ἐξουσίαν, ἐνίοτε δὲ μάλιστα ἦτο αὐτοκράτωρ ἢ κυρία³. ὁ Ξενοφῶν γενικῶς ἀποφαινόμενος περὶ τῶν ἔργων αὐτῆς λέγει «τὴν δὲ βουλήν (δεῖ) βουλευέσθαι πολλὰ μὲν περὶ πολέμου, πολλὰ δὲ περὶ πόρου χρημάτων, πολλὰ δὲ περὶ νόμων θέσεως, πολλὰ δὲ περὶ τῶν κατὰ πόλιν αἰεὶ γιγνομένων, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ φόρον δέξασθαι καὶ γεωρίων ἐπιμεληθῆναι καὶ ἱερῶν. Ἄρα δὴ τι θαυμαστόν ἐστιν εἰ τοσοῦτων ὑπαρχόντων πραγμάτων μὴ οἷοί τ' εἰσὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χρηματίσαι;⁴

Ἡ διοικητικὴ ἐξουσία τῆς βουλῆς ἐξετείνετο ἐπὶ πασῶν τῶν λοιπῶν ἀρχῶν καὶ ἐπὶ ὅλων τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως, τῶν ὁποίων εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐπιστασίαν καὶ ἐπίβλεψιν⁵, ἰδίως ὁμῶς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς πολιτείας καὶ τῶν στρατιωτικῶν. Ἡ ἐνοικίαισι τῶν δημοσίων προσόδων, ἡ μίσθωσις τῶν δημοσίων ἔργων, ἡ πώλησις τῶν δημευομένων περιουσιῶν (δεδημοσιευμένων, δημοπρατῶν) ἐγίνοντο κατ' ἐντολήν τῆς βουλῆς καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν πωλητῶν, δὲν ἦσαν δὲ νόμιμοι, ἂν μὴ ἐπεκυροῦντο ὑπ' αὐτῆς⁶. Ἡ βουλή εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ δέσῃ καὶ

1 Δημοσθ. κατ' Ἀριστοκρ. § 92.

2 Ὑπόθεσ. Δημοσθ. κατ' Ἀνδροτ. σ. 592.

3 Ἀνδοκιδ. περὶ μυστηρ. § 15. Δημοσθ. περὶ παραπρεσβ. § 154.

4 Ξεν. Ἀθην. πολιτ. 3, 2

5 Ἀντιφ. περὶ χορευτ. § 49.

6 Ἀνδοκιδ. περὶ μυστηρ. § 134.

φυλακίση τοὺς ἐνοικιαστὰς τῶν δημοσίων προσόδων ἢ τοὺς ἐγγυη-
 τὰς τούτων καὶ τοὺς εἰσπράττοντας δημόσια χρήματα, ἀνμὴ ἐμπρο-
 θέσμως κατέβαλλον τὰ ὀφειλόμενα ¹. Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ πρὸ τῆς
 βουλῆς οἱ ἀποδέχται τοῦ δημοσίου κατέθετον κατ' ἐντολὴν αὐτῆς εἰς
 τὰ διάφορα ταμεῖα τὰ ὑπ' αὐτῶν εἰσπραχθέντα χρήματα καὶ ἔδιδον
 ἀκριβῆ λόγον περὶ τούτων ². Ταῦτα δὲ προήρχοντο ἐκ τελῶν (τελω-
 νιακῶν φόρων), λαμβανομένης τῆς πεντηκοστῆς ἤτοι δύο ἐπὶ τοῖς
 ἑκατὸν ἕκ τε τῶν εἰσπραχθέντων καὶ ἐξερχομένων ³, ἐκ φόρων (ιδίως
 τῶν συμμάχων), ἐξ εἰσφορῶν (τῶν μετοίκων ἢ ἐκτάκτων συνεισ-
 φορῶν τῶν πολιτῶν), ἐκ μισθώσεων δημοσίων κτημάτων, τε-
 μενῶν, ἱερῶν οἰκιῶν ⁴, ἐκ τιμημάτων (ποινικῶν προστίμων), ἐκ
 πρυτανείων (τῶν πρὸ τῆς δίκης προκαταθεμάτων τῶν διαδίκων),
 ἐκ πορνικῶν τελῶν κτλ. Πρὸ τῆς βουλῆς παρελάμβανον ὁ ταμίης
 τῆς Ἀθηνᾶς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν θεῶν παρὰ τῶν προκατόχων καὶ
 πρὸ αὐτῶν εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν τὰ ἱερὰ χρήματα καὶ ἄλλα
 κειμήλια κατὰ τὸ περὶ τούτων διαλαμβάνον ἴδιον βιβλίον. Περὶ
 τῶν ἱερῶν χρημάτων λέγει ὁ Δημοσθένης ἐστὶν ὑμῖν κέρσιος νό-
 μος, καλῶς εἴπερ τις καὶ ἄλλος κείμενος, τοὺς ἔχοντας τὰ τε
 ἱερὰ καὶ τὰ ὄσια χρήματα καταβάλλειν εἰς τὸ βουλευτήριον,
 εἰ δὲ μὴ, τὴν βουλὴν αὐτοὺς ἐκπράττειν τοῖς νόμοις χρωμένῃν
 τοῖς τελωνιακοῖς κτλ. ⁵. Καὶ αὐταὶ αἱ ἐκ τῶν δημοσίων ταμείων
 τακτικαὶ δαπάναι τῆς πολιτείας ἐγίνοντο κατ' ἐντολὴν τῆς
 βουλῆς καὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐξέλεγχξι. Ἡ βουλὴ
 ἐφρόντιζε καὶ περὶ θαυπηγήσεως νέων τριήρων, συνάπτουσα τὰς
 ἐπὶ τούτῳ συμφωνίας μετὰ τῶν τριηροποιῶν ⁶· παρ' αὐτῆς
 ἐλάμβανον τὸν στέφανον ὅσοι τῶν τριηραρχῶν πρῶτοι ἔσπευ-
 δον ἐν καιρῷ πολέμου νὰ ὀπλίωσι τὰς ἑαυτῶν τριήρεις ⁷.

1 Δημ. κατὰ Τιμοκρατ. § 144 Ἀνδοκίδ. περὶ μυστηρ. § 93.

2 Ἀρποκρατ. ἐν λέξ. ἀποδέχται.

3 Ἀνδοκίδ. σ. 17, 22. Δημοσθ. σ. 1353, 21. 738, 5. 568, 12.

4 Ξεν. πόροι 4, 19.

5 Κατὰ Τιμοκρ. § 96.

6 Δημοσθ. κατ' Ἀνδροτ. σ. 598, 23.

7 Δημοσθ. περὶ τοῦ σταφάνου τῆς τριηραρχ. σ. 1228.

Καὶ οἱ ἵππεῖς, οἵτινες καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης διετηροῦντο καὶ ἤσκουοντο, ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς βουλῆς, ἣτις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπεθεώρει αὐτοὺς μετὰ τῶν ἵππων αὐτῶν καὶ διέτασσε τὴν ὠρισμένην ὑπὲρ αὐτῶν δαπάνην¹. ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ἔπεμπεν εἰς τοὺς δικηφόρους δῆμους ἀντιπροσώπους αὐτῆς, οἵτινες μετὰ τῶν δεξιάρχων ἐφρόντιζον περὶ στρατολογίας πεζῶν καὶ ναυτῶν². Πρὸ αὐτῆς ἐγίνετο καὶ ἡ δοκιμασία τῶν ἐννέχ ἀρχόντων καθ' ἣν, ὡς εἶπομεν, οἱ βουλευταὶ συμφώνως πρὸς τὸν βουλευτικὸν αὐτῶν ὄρκον ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μὴ ἀποσιωπῶσι καὶ τὰς ἐλαχίστας καὶ αὐτῶν κατηγορίας.

Πλὴν τῶν ἔργων τούτων εἶχεν ἡ βουλή καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἐδίκαζεν ὅμως ἐγκλήματα ἄξια ποινῆς οὐχὶ μείζονος τῶν πεντακοσίων δραχμῶν, τὰ ὅποια ὁ κατήγορος ἢ δὲν ἤθελεν ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ καταγγείλῃ εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια· τὰ μεγαλειότερα ὅμως ἐγκλήματα ἢ παρέπεμπεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἢ εἰς τὴν Ἡλιαίαν ἢ τότε μόνον ἐδίκαζεν ὅτε ἦτο αὐτοκράτωρ, ἦτοι ὅτε ὁ δῆμος ἀπέδιδεν εἰς αὐτὴν ἑκτακτον ἐξουσίαν³. Τέλος ἡ βουλή ἐλάμβανε τὰς ἀγγελίας τῶν στρατηγῶν ἐν καιρῷ πολέμου, ὑπεδέχετο καὶ ἠκροῶτο τῶν ξένων πρέσβειων καὶ προεδούλευε τὰς εἰς τὸν δῆμον προσόδους (παρουσιάσεις) αὐτῶν⁴.

Γ'.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ.

Ἡ βουλή συνεδρίαζε καθ' ἑκάστην ἐν ἰδίῳ βουλευτηρίῳ, κειμένῳ παρὰ τὴν ἀγορὰν⁵, ἐκτὸς ἂν ἦτο ἀφετός τις ἡγουν ἑορτῆ, καὶ ἡμέραι

1 Böckh Staatsh. σ. 352.

2 Δημοσθ. κατὰ Πολυκλ. σ. 1208.

3 Ἀρποκρατ. ἐν λέξ. εἰσαγγελία. Πρὸβλ. Δημοσθ. κατὰ Εὐέργ. καὶ Μνησιβ. σ. 1152.

4 Αἰσχίν. περὶ τῆς παραπροσβείας § 58.

5 Ἀριστ. Θεσιμοφ. 85. Δημοσθ. κ. Τιμοκρ. § 26. Ἀθῆν. 4, 71. σ. 171, Ε. Ξεν. Ἀθῆν. πολιτ. 3, 2, 8. Πaus. 1, 3, 4.

ἀποφράδες (dies atri) πρὸς πράξεις ἀνεπιτήδευτοι¹. ἐνίοτε συνήρ-
 χετο ἐκτάκτως καὶ ἐν ἄλλοις τόποις π. χ. ἐν τῇ ἀκροπόλει²,
 ἐν Πειραιεῖ καὶ περὶ ὠρισμένων ὑποθέσεων ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ ἔγουν
 ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις καὶ οὐχὶ ἐν Ἐλευσῖνι ναῶ τῆς Δήμητρος³.
 Ἐν τῷ συνήθει βουλευτηρίῳ φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ
 ἄρχοντος Γλαυκίππου (410 π. Χ.) ἦσαν ὠρισμένοι διὰ γραμμά-
 των αἱ θέσεις τῶν βουλευτῶν· διὸ οὗτοι δίδοντες τὸν βουλευτικὸν
 ὄρκον ὤμνουν καθεδεῖσθαι ἐν τῷ γράμματι⁴. Ἴνα δὲ μὴ ταράτ-
 τωνται οἱ βουλευταὶ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ὑπῆρχον κινκλίδες καὶ
 δρύφακτα χωρίζοντα αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ἰκανὴν ἀπόστασιν⁵.
 ἐνίοτε δὲ ὅτε αἱ συνεδρίαὶ δὲν ἐγίνοντο δημοσίαι, ὡς εἰθίζετο,
 ἀλλ' ἦσαν ἀπόρρητοι, οἱ ἰδιῶται ἐξεβάλλοντο τοῦ βουλευτηρίου⁶.
 ὑπῆρχον δὲ καὶ παρὰ τὸ βουλευτήριον ἀστυνομικοὶ κλητῆρες Σχύ-
 θαι ἢ τοξόται καλούμενοι, οἵτινες ἐν ἀνάγκῃ ἔδιδον συνδρομὴν⁷.

Πλήρης συνεδρία τῶν πεντακοσίων βουλευτῶν σπανίως ἐγίνετο,
 δὲν εἶναι δὲ γνωστὸς οὐδὲ ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς τῶν βουλευ-
 τῶν ἵνα αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν ἦναι νόμιμοι. Ἀπασα ἡ βουλή διη-
 ρεῖτο κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν εἰς δέκα τμήματα, τῶν ὁποίων
 ἕκαστον συνίστατο ἐκ πεντήκοντα μελῶν καὶ ἐβουλευέτο, πλήρες
 ὄν πάντοτε, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους διὰ κλήρου ὀριζομένην
 τάξιν⁸. Ἐὰ μὲλη τοῦ ἐκάστοτε βουλευομένου τμήματος ἐκα-
 λοῦντο πρυτάνεις, δηλ. πρῶτοι ἢ πρόεδροι, ἐπειδὴ ἐν ταῖς γενι-
 καῖς συνεδρίαις τῆς βουλῆς καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ δήμου
 εἶχον τὴν προεδρείαν· ὁ δὲ χρόνος τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ἐκαλεῖτο πρυ-
 τανεία, περιλαμβάνουσα κατὰ μὲν τὰ συνήθη ἔτη 35 ἢ 36 ἡμέ-
 ρας κατὰ δὲ τὰ περιττὰ ἢ δίσεκτα 38 ἢ 39. Οἱ Ἀθηναῖοι δη-
 λονότι εἶχον ἐν χρήσει τὸ σεληνιακὸν ἔτος, συγκείμενον ἐκ 354

1 Πλάτ. περὶ νόμων σ. 357, πρὸς Πολυδ. 8, 95. f, 36.

2 Ξεν., Ἑλλ. 4, 4, 20.

3 Ἀνδοκίδ. περὶ μυστηρ. σ. 55. Πausan. 1, 14, 1.

4 Φιλόχορ. παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους στιχ. 973.

5 Ἀριστ. ἰππ. 641. 665. 675.

6 Δημοσθ. Ἀριστογ. 1. § 23, πρὸς Αἰσχίν. κατὰ Κτησιφ. § 125.

7 Ἀριστ. ἰππ. 671.

8 Ἀρποκρ. ἐν λέξ. πρυτάνεις πρὸς σχολ. Ἀριστ. ἰππ. 396.

ἡμερῶν καὶ διαιρούμενον εἰς δώδεκα μῆνας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐναλλάξ οἱ μὲν πλήρεις καλούμενοι εἶχον 30 ἡμέρας, οἱ δὲ κοῖλοι 29· ἵνα δὲ τὸ σεληνιακὸν ἔτος φέρωσιν εἰς ἀρμονίαν πρὸς τὸ ἡλιακὸν προσέθετον εἰς αὐτὸ κατὰ περιόδους δέκατον τρίτον μῆνα ἐκ 30 ἡμερῶν· οἱ μῆνες ἐκκλοῦντο Ἐκατομβαιῶν, Μεταγειτνιῶν, Βοηδρομιῶν, Πυανεψιῶν, Μαιμακτηριῶν, Ποσειδεῶν, Γαμηλιῶν, Ἀνθεστηριῶν, Ἐλαφηβολιῶν, Μουνυχιῶν, Θαργηλιῶν, Σκιροφοριῶν· ὁ ἐμβολιμαῖος μῆν εἰσήγετο μεταξὺ τοῦ Ποσειδεῶνος καὶ Γαμηλιῶνος, καὶ ἐκλείτο δεύτερος Ποσειδεῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔτος διηρεῖτο κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πρυτανευουσῶν φυλῶν εἰς δέκα μέρη, αἱ τέσσαρες ὑπολειπόμεναι ἡμέραι τοῦ τε κοινοῦ καὶ δισέκτου ἔτους διενέμοντο διὰ κλήρου εἰς ἐκάστην πρυτανείαν, ὥστε αἱ μὲν διήρκουν 35 ἢ 38, αἱ δὲ 36 ἢ 39 ἡμέρας.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐκέστοτε πρυτανεύουσαι φυλαὶ εἶχον καὶ ἀστυνομικὰ καθήκοντα¹ διέτριβον καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πλὴν τοῦ χρόνου τῶν συνεδριῶν ἐν ἰδίῳ οἰκήματι, ὅπερ Θόλος ἢ Σκιάς ἐνίοτε δὲ καὶ πρυτανεῖον ἐκλείτο, ἦτο ὁμῶς διάφορον τοῦ παλαιότερου καὶ κατ' ἐξοχὴν πρυτανεῖου καλουμένου, ὅπερ ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῆς ἀκροπόλεως². Ἡ Θόλος ἔκειτο παρὰ τῷ βουλευτηρίῳ, ὥστε εὐκόλως ἠδύναντο οἱ πρυτάνεις νὰ μεταβαίνωσιν ἐξ αὐτῆς εἰς τοῦτο κατὰ τὰς πλήρεις συνεδρίας· ἐν αὐτῇ δὲ καὶ ἐσιτοῦντο δημοσίᾳ δαπάνη ἐν κοινῇ τραπέζῃ, παρὰ τῇ ὁποίᾳ παρεκάλθησαν οἱ τε κατὰ δημοσίαν πρεσβείαν ἦγοντες καὶ οἱ διὰ πρᾶξίν τινα σιτήσεως ἀξιωθέντες· καὶ εἴ τις ἐκ τιμῆς ἀείσιτος ἦν³, ὅποιοι ἦσαν ἱεροφάντης, δαδοῦχος, ἱεροκέρυξ ὁ ἐπὶ βωμῷ, κήρυξ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, γραμματεὺς τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, ἀντιγραφεὺς ὁ περὶ τὸ βῆμα, ὑπογραμματεὺς ὁ ἐπὶ σκιάδος, γραμματεὺς κατὰ πρυτανείαν κτλ., οἵτινες καὶ παράσιτοι ἔτι ἐπεκαλοῦντο⁴.

1 Ἄριστ. ἱππ. 301 Θεσμοφ. 770. 935. Ἀνδοκιδ. περὶ μυστηρ. § 91. Δημοσθ. κατὰ Τιμοκράτ. § 147.

2 Ἄρποκρ. ἐν λέξ. Θόλος Παισ. 1, 5. 1. πρὸ. 1, 18, 3.

3 Πολυδ. 9, 40.

4 Ἀθῆν. 6, 26, σ. 245, A. Boeckh. Corp. inscr. 1, 184 — 201 καὶ σελ. 322—327.

Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρυτάνεων ἐξελέγετο καθ' ἐκάστην εἷς, ἐπιστάτης καλούμενος, ὅστις ἦτο ὁ πρόεδρος ἐν τε ταῖς συνεδρίαις τῆς βουλῆς καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ δήμου καὶ εἶχε τὰς κλεῖς τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ μητροῦ καὶ τὴν δημοσίαν σφραγιῖδα¹. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦς (Ὀλ. 100, γ' — 102, δ' = 377 — 368 π.Χ.) ἡ προεδρεία τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἀνετίθετο εἰς ἓνα τῶν ἐννέα προέδρων, τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῶν πρυτάνεων διὰ κλήρου ἐκλεγομένων· ἐκλεῖτο δὲ καὶ οὗτος ἐπιστάτης. Περὶ τούτων ῥητῶς βεβαίως ὁ Πολυδεύκης λέγων· ὁ δὲ ἐπιστάτης καλούμενος ἐστὶν εἷς τῶν πρυτάνεων ὁ κλήρω λαχών, δις δὲ οὐκ ἔξεστι γενέσθαι τὸν αὐτὸν ἐπιστάτην. Ἐχει δὲ οὗτος τὰς κλεῖς τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς τὰ χρήματα καὶ τὰ γράμματα, καὶ ὅταν οἱ πρυτάνεις τὸν δῆμον ἢ τὴν βουλήν συναγάωσιν, οὗτος ἐξ ἐκάστης φυλῆς πρόεδρον ἓνα κληροῖ, μόνην τὴν πρυτανεύουσαν ἀφείς². Αἱ καθημεριναὶ ἐργασίαι τῆς βουλῆς ὠρίζοντο διὰ προγράμματος καὶ τότε μόνον ἀνεβάλλοντο, ὅτε παρενέπιπτον σπουδαιότεραι ἐξωτερικαὶ ὑποθέσεις π. γ. περὶ πρεσβειῶν ἢ ἀγγελιοφόρων τῆς πόλεως³. ὅτε ἰδιῶται ἤθελον νὰ προτείνωσι τι εἰς τὴν βουλήν, ὄφειλον νὰ ἀναγγείλωσι τοῦτο πρότερον ἐγγράφως, καὶ νὰ ζητήσωσι παρ' αὐτῆς ἀκρόασιν· τοῦτο δ' ἐκαλεῖτο πρόσοδον γράφεσθαι ἢ ἀπογράφεσθαι⁴.

Συνήθως ἡ βουλή ἀπεφαίνετο διὰ χειροτονίας, ὅτε δὲ κατηγορεῖτο βουλευτῆς τις καὶ ἐζητεῖτο ἢ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ἀποβολὴ αὐτοῦ ἐγίνετο, ὡς εἵπομεν, ψηφοφορία διὰ φύλλων ἐλαίας· μυστικὴ δὲ ἐγίνετο ἡ ψηφοφορία ὅτε ἡ βουλή ἀπεφαίνετο ὡς δικαστικὸν σῶμα. Τὸ τελευταῖον εἶδος τῆς ψηφοφορίας περιγράφει ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφάνους οὕτω· δύο ἀμφορεῖς εἰσιν, ὧν ὁ μὲν κύριος λεγόμενος χαλκοῦς, εἰς ἃν τὴν κυρίαν ψῆφον καθίεσαν οἱ

1 Ἐν. ἀπομν. 1, 1, 18. 4, 4 2. Πλάτ. ἀπολ. σ. 32 Α. Γοργ. σ. 474 Α. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν πρύτανις Θουκυδ. 4, 14. Δημ. Τιμοκρ. § 157. Πaus. 1, 3. 4.

2 Πολυδ. 8, 96.

3 Δημοσθ. περὶ παραπρ. σ. 399. § 185.

4 Δημοσθ. σ. 715, 25. Λουκιαν. τόμ. 1. σ. 219 ἐκδ. δύο γεφυρ.

δικασταὶ ἢ δικάζοντες ἢ ἀπολύοντες, ὁ δὲ ἕτερος ξύλινος εἰς ὄντας ἀκέρους καθίεσαν· ὁπότε δὲ πάντες διεψηφίσαντο, εἰς τὸν χαλκοῦν κάδον διηριθμοῦντο αἱ ψῆφοι, καὶ κατεδίκαζον μὲν αἱ τετροπημέναι, ἀπέλυον δὲ αἱ πλήρεις¹.

Τινὲς τῶν βουλευτῶν ἐτέλουν καὶ ἔργα γραμματέων· τούτων εἷς, ἐκλεγόμενος διὰ κλήρου ἐν ἐκάστη πρυτανείᾳ οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν πρυτάνεων ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀπάσης, εἶχε τὸ ἔργον νὰ ἐτοιμάζῃ τὰ διατάγματα καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς βουλῆς· τούτου δ' ἕνεκα ἐν ταῖς ψηφίσμασι μνημονεύεται μετὰ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ προτείνοντος τὸ ψήφισμα· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ γραμματέως τῆς πρώτης πρυτανείας προσετίθετο πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τοῦ ἔτους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἐπωνύμου ἀρχοντος². Δεύτερος γραμματεὺς, ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῆς βουλῆς διὰ χειροτονίας οὐχὶ διὰ μίαν μόνην πρυτανείαν ἀλλὰ δι' ὅλον τὸ ἔτος, ἐφρόντισε περὶ τῆς τάξεως καὶ διατηρήσεως τοῦ γραφείου τῆς βουλῆς³. Τρίτος τις μὴ ὢν βουλευτῆς ἐξελέγετο ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ παρευρίσκετο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀναγνώσκων τὰ ἐκάστοτε ζητούμενα ἔγγραφα⁴. Πλὴν τῶν τριῶν τούτων γραμματέων ἦσαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι μισθωτοὶ ὑπογραμματεῖς, μὴ ὄντες βουλευταί, οἵτινες ἐβοήθουν τοὺς γραμματεῖς. Σπουδαιότατη ἦτο ἡ θέσις τοῦ ἀντιγραφέως, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν κατ' ἐκλογὴν εἶτα δὲ διὰ κλήρου ἐξελέγετο ἐκ τῶν μελῶν τῆς βουλῆς· εἶχε δὲ τὸ ἔργον τοῦ γενικοῦ λογιστοῦ ἐξελέγγων τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς πολιτείας⁵.

1 Σχόλ. Ἀριστ. σφήκ. 987 πρὸλ. Αἰσχίν. κατὰ Τιμάρχου § 33. Τοιαῦται ψῆφοι ἀνευρεθεῖσαι πρὸ ἐτῶν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἐνταῦθα ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ. Εἶναι δὲ μικροὶ σιδηροὶ ἄξονες, ἔχοντες ἐν τῷ μέσῳ προσκεκολλημένον μικρὸν δίσκον· καὶ αἱ μὲν ἀθωωτικάι δὲν φέρουσιν ἐπὶ τῶν δύο κορυφῶν τοῦ ἄξονος οὐδεμίαν ὀπήν, αἱ δὲ καταδικαστικάι ἔχουσι τὸν ἄξονα διατετροπημένον· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ὀπή δι' ἧς εἰσέρχοντο εἰς τὸν χαλκοῦν κάδον ἦτο σταυροειδῆς, ὥστε ἀπαξ εἰσερχομένη δι' αὐτῆς ἡ ψῆφος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ· ὁ ψηφοφορῶν, ἐκράτει τὰς δύο κορυφὰς τοῦ ἄξονος καὶ ἐφρόντιζεν ὥστε ἡ ψῆφος ἐμπίπτουσα νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τοῦ σχήματος τῆς ὀπῆς.

2 Böckh Staatsh. 1 σ. 255.

3 Αὐτόθι σ. 258. πρὸλ. Πολυδ. 8, 48.

4 Böckh αὐτόθι σ. 259.

5 Αὐτόθι σ. 262.

Πρὸ τῶν συνεδριῶν τῆς βουλῆς ὑψοῦτο ἐπὶ τοῦ βουλευτηρίου σημεῖόν τι, πιθανῶς σημαία, ἣτις κατεβιβάζετο ἅμα οἱ βουλευταὶ εἰσέρχοντο εἰς τὸ βουλευτήριον¹. Ἡ πρόσκλησις δὲ ἐγένετο καὶ διὰ τοῦ κήρυκος τῆς βουλῆς· ὁ δὲ βουλευτὴς ὁ μὴ παρευρισκόμενος κατὰ τὰς συνεδρίας, δὲν ἐλάμβανε τὸν ὠρισμένον μισθόν. Πρὸ τῶν ἐργασιῶν ἤρχετο ἡ βουλὴ εἰς τοὺς θεοὺς². ἐν τῷ βουλευτηρίῳ δὲ ὑπῆρχε καὶ βωμὸς τῆς Ἑστίας³. Θυσίαι προσεφέροντο συνήθως κατὰ τὴν ἀρχὴν (εἰσιτήρια) καὶ τὸ τέλος (ἐξιτήρια) τοῦ βουλευτικοῦ ἔτους⁴. Πλὴν ὅμως τούτων ἐνίοτε καὶ εἰς ἄλλας τοῦ ἔτους ἐποχὰς προσεφέροντο ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς πολιτείας θυσίαι ὑπὸ τῶν πρυτάνεων εἰς τὸν Δία Σωτῆρα καὶ εἰς ἄλλους θεοὺς. Τὰ δὲ ἐξοδα τῶν τοιούτων θυσιῶν φαίνεται ὅτι ἐλαμβάνοντο ἐξ ἰδίου ταμείου, ὅπερ ἦτο ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ταμείου τῆς βουλῆς⁵.

ΠΕΡΙ ΛΕΚΤΙΚΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Τρόπος (*tropus, motus, mores, modi*) καλεῖται ἐν τῇ ῥητορικῇ εὐστοχος μετατροπὴ λέξεως ἢ λόγου ἀπὸ τῆς κυρίας αὐτῶν σημασίας εἰς ἄλλην, γινομένη ἢ χρείας ἕνεκα (δηλ. ἐλλείψεως κυριολεξίας) ἢ κόσμου περὶ τὴν φράσιν⁶.

1 Ἀνδοκιδ. περὶ μυστηρ. § 36.

2 Ἀντιφ. περὶ χορευτ. § 45.

3 Ξεν. Ἑλλ. 2, 3, 52.

4 Σουίδ. ἐν λέξ. εἰσιτήρια.

5 Böckh Staats. II. 1 σ. 232.

6 Quintil. VIII, 6. Tropus est verbi vel sermonis a propria significatione cum virtute mutatio.—Quidam tropi gratia significationis, quidam decoris assumuntur. Κατὰ τοὺς Ἕλληνας τρόπος ἐστὶ λόγος κατὰ παρατροπὴν τοῦ κυρίου λεγόμενος κατὰ τινα δήλωσιν κοσμιωτέραν ἢ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, Τρύφων παρὰ Σπενγγέλῳ (Spengel) Ῥήτ. Ἑλλ. T. III σ. 191. καὶ—τρόπος ἐστὶ λέξεως φράσις ἐκ τῆς καθ' ἑαυτὴν ὁπωσοῦν ἰδιότη-